Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Valtion aluehallinnon uudistus HE 13/2025 vp

Eduskunnan talousvaliokunta
27.3.2025
lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi
hallitussihteeri Eeva-Maija Puheloinen

Muutokset ympäristöministeriön hallinnonalalla

Ympäristöministeriö kannattaa hallituksen esitystä.

Uudistuksessa syntyy selkeä toimivallanjako ympäristötehtävissä Lupa- ja valvontaviraston ja elinvoimakeskusten välille:

Lupa- ja valvontavirasto vastaa ympäristöllisistä lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävistä

Elinvoimakeskusten tehtävänä on erityisesti ohjelma- ja hanketyöllä vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja parantaa ympäristön ja vesistön hyvää tilaa sekä edistää ilmastotyötä esimerkiksi EU-rahoituksen ja aluekehityksen puitteissa

Ympäristötehtävät Lupa- ja valvontavirastossa

- Ympäristönsuojelutehtävät ml. ympäristöluvat ja valvonta sekä ympäristövahinkojen ja -haittojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät
- vesilain lupa- ja valvontatehtävät
- luonnon monimuotoisuuden suojelun viranomaistehtävät sekä korvausasiat
- ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA) kytkeytyvät tehtävät
- alueiden käytön valvonta ja kunnan alueiden käytön suunnittelun tukeminen sekä rakentamisen valvonta, ohjaus ja rakennussuojelu
- vesien ja merenhoidon järjestäminen ja vesien tilan seuranta
- jätelain mukaiset tehtävät
- ilmastotoimien koordinointi
- yleisen edun valvonta ympäristöasioissa (osastolla myös yleisen edun valvonnan yksikkö)
- muut ympäristöministeriön toimialan erikoistumistehtävät

Ympäristötehtävät elinvoimakeskuksissa

- Elinvoimakeskuksille kuuluvia ympäristötehtäviä ovat
  - ympäristöhankkeiden toteuttaminen
  - luonnon monimuotoisuuden hyvän tilan edistämistehtävät
  - alueidenkäytön, ilmastotyön ja kiertotalouden edistäminen
  - rakennusperinnön hoitoavustukset, öljylämmitysavustukset
  - vesien ja merenhoidon toimenpiteiden edistäminen, neuvonta ja toteuttaminen
  - ympäristökasvatus

Kohti entistä sujuvampaa lupamenettelyä

- Valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoaminen yhdelle valtakunnallisen toimivallan omaavalle viranomaiselle luo edellytykset näiden tehtävien nykyistä asiakaslähtöisemmälle, sujuvammalle, kustannustehokkaammalle ja yhdenmukaisemmalle toimeenpanolle.
- Ympäristöluvitukseen liittyvien toimintojen kokoamisen myötä viranomaisten välisen koordinaation tarve vähenee ja prosessien kehittäminen helpottuu.
- Lupamenettely ja valvonta muodostavat uudessa virastossa ennakko- ja jälkivalvonnan jatkumon yhtenäisenä kokonaisuutena. Valtakunnallisessa virastossa myös käytössä olevia resursseja on mahdollista kohdentaa koko valtakunnan alueella tarpeiden mukaisesti ja joustavasti.
- Valtakunnallisesti toimiva lupaviranomainen mahdollistaa lupa-asioiden käsittelyn yhdenmukaisuutta käsittelypaikasta riippumatta ja edistää ennakoivaa keskustelua lupa-asioihin liittyvistä velvollisuuksista, selvitystarpeista ja reunaehdoista luvanhakijoiden sekä muiden viranomaisten kanssa.

Ympäristöasioiden yleisen edun valvonta

- ympäristöosastolla olisi yleistä etua ympäristöä koskevassa päätöksenteossa ja muutoksenhaussa valvova yksikkö. Yksiköllä olisi itsenäinen puhevalta yleisen edun valvonnan asioissa viraston sisäisissä menettelyissä.
- yleisen edun valvonta kuuluu viranomaisen tehtäväksi YSL:ssa, LSL:ssa ja VL:ssa sekä nykyisessä ELY-laissa. Lakien mukaisten tehtävien kokoaminen mahdollistaa resurssien hyödyntämisen yhden lupa- ja valvontaviranomaisen mallissa nykyistä tehokkaammin ja sujuvammin, mutta edellyttää yleisen edun valvonnan järjestämistä asianmukaisesti uudessa hallinnon rakenteessa.
- viraston päätöksenteossa olisi tietyissä tilanteissa kuultava yleisen edun valvontayksikköä. Yksiköllä olisi myös nykyiseen tilanteeseen nähden rajattu muutoksenhakuoikeus viraston ympäristöosaston päätöksiin, mikä viime kädessä takaisi yleisen ympäristöedun huomioon ottamisen päätöksenteossa jatkossakin.
- yleisen edun valvontayksikön muutoksenhakuoikeuden laajuutta rajattaisiin painavan yleisen edun turvaamiseen, lain soveltamisalaan liittyvien merkittävien oikeuskysymysten ratkaisemiseen ja lain soveltamiskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseen.
- yleisen edun intressit pystytään tuomaan päätösten valmisteluvaiheessa jatkossa esille nykyistä sujuvammin, minkä arvioidaan edelleen vähentävän muutoksenhaun kautta tapahtuvaa tarvetta yleisen edun valvontaan. Järjestelyn ei arvioida vaikuttavan käsittelyaikaan.

Valtion aluehallinnon uudistus luo perustan yhden luukun palveluille

- Luvituksen sujuvuus vahvistaa Suomen kilpailuetua ja houkuttelevuutta investoinneille – puhtaan talouden murros edellyttää ennakoitavuutta ja toimivia lupaprosesseja
- Uudessa Lupa- ja valvontavirastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen valtakunnallisen kokonaisuuden
- Luvan käsittelyä voidaan tehostaa, käsittelyaikaa lyhentää ja laatua parantaa valtakunnallisen toimivallan, menettelyjen yhdentämisen ja tätä koskevien toimintatapojen sekä lainsäädännön kehittämisen kautta
- Samalla huolehditaan ympäristövaatimuksista, haitankärsijöiden asemasta ja sidosryhmien osallistumisesta.

- **Hallituksen esitys eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa annetaan eduskunnalle viikolla 18.**

